

Стаднійчук Роман
доктор філософії в галузі економіки
Докторант Закладу Вищої освіти
«МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА ЮРІЯ БУГАЯ»
e-mail: rstadniichuk@ukr.net
ORCID: 0009-0004-7614-231X
+380503531239

ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ГЛИБИНИ СОЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ

Stadniichuk Roman
HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION ACADEMICIAN YURIY BUGAY
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND TECHNICAL UNIVERSITY
Kyiv, Ukraine
e-mail: rstadniichuk@ukr.net
ORCID: 0009-0004-7614-231X

INTEGRAL APPROACH TO DETERMINING THE DEPTH OF SOCIAL CONFLICT

Анотація. Соціальні конфлікти є однією з найактуальніших проблем сучасного суспільства, оскільки вони суттєво впливають на політичну стабільність, економічний розвиток та соціальну згуртованість. Аналіз глибини конфлікту має вирішальне значення для розуміння його динаміки, оцінки потенціалу ескалації та розробки ефективних стратегій управління. Однак у сучасній науковій літературі відсутня уніфікована методика, яка б дозволяла кількісно та якісно вимірювати цей параметр з урахуванням усіх ключових факторів.

У статті запропоновано комплексну методику оцінки глибини соціального конфлікту, яка базується на інтегральному підході та включає п'ять ключових параметрів: інтенсивність конфлікту, його тривалість, поляризацію сторін, структурованість конфліктуючих груп та рівень соціального впливу. Для розрахунку інтегрального індексу глибини конфлікту (ІГК) використовується формула, яка дозволяє стандартизувати оцінку та забезпечити порівняльний аналіз конфліктних ситуацій.

Методологія дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує соціологічні, статистичні та інформаційно-аналітичні методи. Вона включає аналіз соціологічних опитувань, експертних оцінок, контент-аналіз медіа та соціальних мереж, а також статистичний аналіз економічних і демографічних даних. Використання таких підходів дозволяє отримати комплексне уявлення про конфлікт і визначити його потенційну загрозу для суспільства.

У статті також розглянуто дискусійні питання щодо об'єктивності оцінки глибини конфлікту та впливу інформаційного простору на його ескалацію. Запропонована модель може бути застосована для аналізу різних типів соціальних конфліктів, включаючи політичні, економічні, етнічні та інформаційні. Отримані результати можуть використовуватися у сфері державного управління, конфліктології та соціології для прогнозування динаміки конфліктів та розробки ефективних стратегій їхнього врегулювання.

Важливою перевагою запропонованої методики є її адаптивність до різних типів конфліктів та можливість врахування нових змінних, таких як технологічні фактори або геополітичний вплив. Це підвищує її практичну значущість для фахівців, які займаються врегулюванням конфліктів.

Ключові слова: соціальний конфлікт, глибина конфлікту, ескалація, поляризація сторін, структурованість конфлікту, соціальний вплив, інформаційна поляризація, прогнозування конфліктів, методи оцінки конфліктів

Abstract. Social conflicts are among the most pressing issues in modern society, significantly impacting political stability, economic development, and social cohesion. Analyzing the depth of a conflict is crucial for understanding its dynamics, assessing its escalation potential, and developing effective management strategies. However, contemporary scientific literature lacks a unified methodology that quantitatively and qualitatively measures this parameter while accounting for all key factors.

This article proposes a comprehensive methodology for assessing the depth of social conflict, based on an integrated approach that includes five key parameters: conflict intensity, duration, polarization of the parties, structural organization of the conflicting groups, and the level of social impact. To calculate the integral index of conflict depth (ICD), a formula is used that standardizes the assessment and enables comparative analysis of conflict situations.

The research methodology relies on an interdisciplinary approach that combines sociological, statistical, and information-analytical methods. It includes the analysis of sociological surveys, expert assessments, media content analysis, and social network monitoring, as well as statistical evaluations of economic and demographic data. The use of these approaches provides a comprehensive understanding of the conflict and helps determine its potential threat to society.

The article also discusses controversial issues related to the objectivity of conflict depth assessment and the impact of the information environment on its escalation. The proposed model can be applied to analyze various types of social conflicts, including political, economic, ethnic, and informational conflicts. The findings can be utilized in public administration, conflict studies, and sociology for forecasting conflict dynamics and developing effective resolution strategies.

A crucial advantage of this methodology is its adaptability to different types of conflicts and its ability to incorporate new variables, such as technological factors or geopolitical influences. This enhances its practical relevance for conflict resolution experts.

Key words: social conflict, conflict depth, escalation, polarization of parties, conflict structuring, social impact, information polarization, conflict forecasting, conflict assessment methods

JEL codes: D74, H56, J15, O35, Z13.

Постановка проблеми. Соціальні конфлікти є невід'ємною складовою суспільного розвитку, відображаючи глибинні суперечності між соціальними групами, політичними інституціями та економічними системами. У сучасних умовах глобалізації, соціальної поляризації та прискорених суспільних трансформацій конфлікти набувають більшої складності, що зумовлює необхідність їхнього системного аналізу. Особливої уваги потребує питання глибини соціального конфлікту, оскільки саме цей параметр визначає його стійкість, потенціал до ескалації та рівень впливу на суспільство.

Глибина конфлікту відображає ступінь залученості соціальних груп, рівень радикалізації протистояння та масштаб наслідків. Вона може варіюватися від поверхневих суперечностей, що вирішуються шляхом компромісу, до глибоких структурних криз, що можуть призвести до руйнування державних інституцій, соціального розколу чи відкритого насильства. Відсутність уніфікованих методів оцінки цього показника ускладнює прогнозування конфліктної динаміки та розробку ефективних механізмів врегулювання.

Актуальність проблеми зумовлена також зростанням впливу економічних, політичних та інформаційних чинників на розвиток конфліктів. Інформаційні маніпуляції, поляризація суспільної думки та соціальні мережі створюють нові виклики для аналізу конфліктних процесів. Водночас економічні кризи та політична нестабільність можуть слугувати каталізаторами конфліктної ескалації. Таким чином, постає завдання розробки комплексної методики оцінювання глибини соціального конфлікту, що інтегруватиме кількісні та якісні показники, дозволяючи здійснювати його комплексний аналіз та прогнозування.

Аналіз досліджень і публікацій. Управління конфліктами на підприємстві є важливою складовою ефективною організаційної діяльності. Дослідники зазначають, що конфлікти можуть виконувати як деструктивну, так і конструктивну функцію, залежно від підходу до їх врегулювання [1], [3]. Зокрема, роль керівника у процесі вирішення конфліктів визнається ключовою, оскільки саме він визначає стиль управління та стратегії реагування на суперечності в колективі [10]. Значна увага приділяється управлінню конфліктами в системі управління людським потенціалом, що має вирішальне значення для підвищення конкурентоспроможності підприємств [2], [5]. У сучасному бізнес-середовищі наголошується на необхідності формування стратегічного підходу до управління конфліктами як одного з інструментів адаптації до змін [9], [12]. Окремі автори підкреслюють важливість урахування особливостей конфліктів у трудовому колективі, їхньої типології та чинників виникнення [6], [8]. Дослідження також фокусуються на іміджевих наслідках конфліктів для підприємств, наголошуючи на тому, що ефективне вирішення конфліктних ситуацій позитивно впливає на зовнішнє сприйняття компанії [4]. Теоретичні підходи до побудови моделей ефективного управління конфліктами все більше інтегрують елементи інноваційної трансформації організацій в умовах цифровізації [7], [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний науковий інтерес до проблеми соціальних конфліктів, питання їхньої глибини залишається недостатньо дослідженим у сучасній конфліктології. Більшість існуючих підходів зосереджені на аналізі причин, форм та наслідків конфліктів, проте відсутні чіткі кількісні та якісні критерії для визначення рівня їхньої складності та потенціалу ескалації.

Однією з невирішених проблем є відсутність уніфікованої методики оцінки глибини конфлікту, яка б поєднувала соціальні, економічні, політичні та інформаційні аспекти. Існуючі моделі часто орієнтовані на окремі показники, не враховуючи комплексної взаємодії факторів, таких як поляризація суспільства, структурованість конфліктуючих сторін, тривалість конфліктного процесу та рівень його впливу на соціальну систему.

Крім того, недостатньо розробленими залишаються методи прогнозування глибини конфлікту та його можливих сценаріїв розвитку. Більшість наукових підходів обмежуються ретроспективним аналізом без формування математичних моделей, які дозволяли б оцінювати ризики ескалації конфліктів та розробляти стратегії їхнього запобігання.

Ще однією проблемною областю є вплив інформаційного простору на рівень конфліктної глибини. В умовах цифрової трансформації суспільства роль медіа, соціальних мереж і інформаційних маніпуляцій у загостренні конфліктів значно зросла, проте методи оцінки цього впливу залишаються фрагментарними.

Таким чином, подальші дослідження потребують розробки комплексної методики вимірювання глибини соціального конфлікту, яка б інтегрувала кількісні та якісні показники, дозволяла прогнозувати його розвиток та оцінювати вплив інформаційних, політичних і економічних факторів.

Метою статті Метою дослідження є розробка та обґрунтування комплексної методики оцінки глибини соціального конфлікту, що поєднує кількісні та якісні показники, дозволяє здійснювати аналіз його структурних характеристик, прогнозувати динаміку розвитку та визначати вплив соціальних, економічних, політичних та інформаційних факторів.

Методика дослідження.

Дослідження глибини соціального конфлікту базується на міждисциплінарному підході, що поєднує соціологічні, статистичні та інформаційно-аналітичні методи. Методика передбачає оцінку глибини конфлікту за п'ятьма ключовими параметрами: інтенсивність, тривалість, поляризація сторін, структурованість та соціальний вплив.

Для кількісного аналізу використовується інтегральний індекс глибини конфлікту (ІГК), розрахунок якого здійснюється за формулою:

$$\text{ІГК} = \frac{\text{ІК} + \text{ТК} + \text{ПС} + \text{СК} + \text{ВС}}{5}$$

де кожен із показників оцінюється за шкалою від 1 до 10 залежно від рівня його вираженості.

Збір даних здійснюється шляхом соціологічних досліджень (опитування, експертні оцінки), контент-аналізу медіа та соціальних мереж, а також статистичного аналізу конфліктних подій, економічних наслідків і міграційних процесів.

Інтерпретація ІГК дозволяє класифікувати конфлікти за рівнем їхньої глибини: низька (0–2.9), середня (3–5.9), висока (6–8.9) та критична (9–10). Запропонована методика сприяє комплексному аналізу соціальних конфліктів і розробці стратегій їхнього врегулювання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз соціальних конфліктів є не лише важливою складовою сучасної конфліктології та суспільних наук, але й критичним інструментом для розуміння механізмів суспільної взаємодії, соціальної динаміки та впливу конфліктних ситуацій на політичні та економічні процеси. У сучасних умовах глобалізації, соціальної поляризації та швидких суспільних змін дослідження конфліктів дозволяє не лише діагностувати проблемні зони, а й прогнозувати розвиток подій, запобігати їхній ескалації та пропонувати ефективні стратегії вирішення.

Глибина конфлікту є ключовим параметром, який визначає його структурну складність, стійкість та наслідки для суспільства. Вона вказує на рівень залученості соціальних груп, масштаб поширення протиріч та силу впливу конфлікту на різні сфери суспільного життя. Від поверхневих, швидкоплинних суперечок до глибоких, структурних конфліктів, які можуть трансформувати суспільний лад, рівень глибини визначає, чи буде конфлікт вирішений шляхом компромісу, чи він перейде в стадію відкритого протистояння та, можливо, насильницьких дій.

Важливим аспектом є можливість ескалації конфлікту, тобто перехід від латентного (прихованого) до відкритого протистояння, що може супроводжуватися

залученням ширших верств населення, радикалізацією поглядів та застосуванням репресивних або насильницьких методів. Чим глибший конфлікт, тим важче його врегулювати без зовнішнього втручання або структурних змін у суспільстві. Наприклад, якщо конфлікт зачіпає фундаментальні питання соціальної справедливості, політичного устрою або розподілу ресурсів, то його ескалація є більш імовірною та складнішою для розв'язання традиційними методами переговорів.

Розробка методики кількісного та якісного оцінювання глибини конфлікту є надзвичайно важливою для різних галузей науки та практики.

Для державного управління методика дозволяє аналізувати рівень конфліктості суспільства, прогнозувати ризики дестабілізації та розробляти заходи для мінімізації напруги.

У соціології вона сприяє розумінню соціальної динаміки, поляризації суспільства та можливостей посередництва у вирішенні суперечностей.

Політичні науки використовують такі методики для аналізу політичних криз, передвиборних конфліктів, протестних рухів і суспільної мобілізації.

Правознавство зосереджується на юридичних механізмах врегулювання конфліктів, медіації та захисту прав людини в умовах соціального напруження.

Дослідження глибини соціального конфлікту є не лише академічним завданням, а й практичним інструментом, який може бути використаний в антикризовому управлінні, соціальному плануванні та розробці стратегій стабілізації суспільства.

Оцінка глибини соціального конфлікту потребує комплексного аналізу, що охоплює кілька взаємопов'язаних параметрів, кожен з яких розкриває певний аспект його динаміки. Інтенсивність конфлікту є однією з ключових характеристик, що відображає ступінь напруженості у взаємодії між сторонами. Вона визначається рівнем агресії, частотою та формою прояву конфліктних дій, а також глибиною емоційного та ціннісного протистояння. Конфлікти можуть варіюватися від латентних форм соціального незадоволення до активних збройних протистоянь, що, своєю чергою, визначає необхідність різних підходів до їхнього врегулювання.

Тривалість конфлікту є не менш важливим фактором, оскільки відображає, наскільки довго конфлікт залишається актуальним у соціальному просторі. Деякі конфлікти мають тимчасовий характер і швидко вирішуються, тоді як інші можуть набувати затяжного, хронічного характеру, особливо якщо їхня основа закорінена у глибоких соціально-економічних або політичних суперечностях. У таких випадках навіть періоди тимчасового затишшя не означають повного завершення конфлікту, оскільки його структурні причини залишаються невирішеними.

Одним із визначальних чинників глибини соціального конфлікту є ступінь поляризації сторін. Чим більший розрив у світоглядних позиціях, соціальних установках і ціннісних орієнтаціях учасників, тим важче знайти точки дотику для пошуку компромісу. Висока поляризація сприяє радикалізації конфлікту, підвищує рівень недовіри та зменшує шанси на успішну комунікацію між сторонами. У політичних, етнічних або релігійних конфліктах цей чинник відіграє ключову роль, оскільки ідеологічні та культурні відмінності можуть значно ускладнювати будь-які спроби мирного врегулювання.

Структурованість конфлікту визначає ступінь організованості учасників протистояння, їхню здатність до координації дій та використання ресурсів. У той час як стихійні конфлікти можуть бути відносно некерованими та швидкоплинними, структуровані конфлікти передбачають наявність чітких лідерів, ієрархії, стратегії та матеріальних ресурсів, що підтримують їхню тривалість та ескалацію. Чим вищий рівень організованості, тим складніше здійснювати управлінські заходи щодо його деескалації, оскільки інституціоналізовані структури конфлікту надають йому стійкості та здатності до самовідтворення.

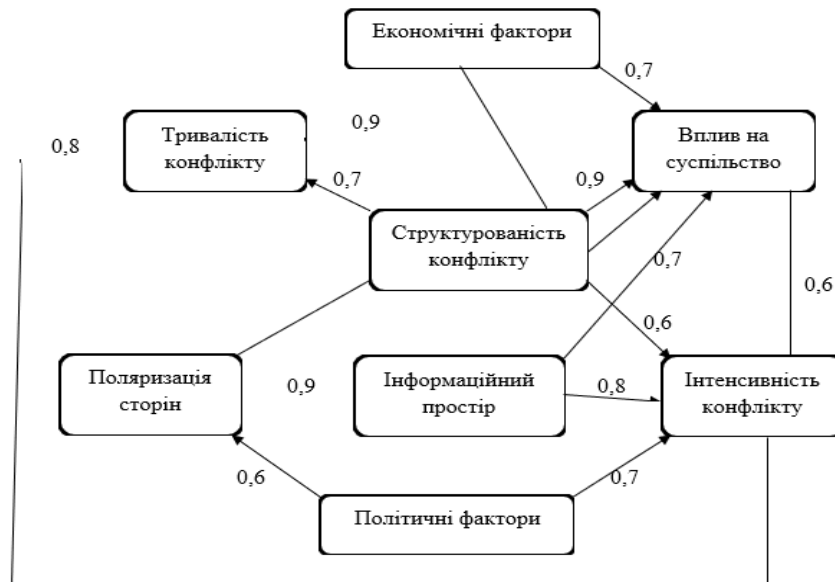

Рисунок 1. Графічна модель взаємозв'язків параметрів глибини конфлікту

Джерело: побудовано автором.

Рисунок демонструє, як ці чинники взаємодіють із ключовими характеристиками конфлікту — інтенсивністю, тривалістю, поляризацією, структурованістю та впливом на суспільство.

Числові значення, представлені у вигляді ваг на стрілках у графічній моделі, відображають силу взаємного впливу між різними параметрами соціального конфлікту. Вони дають можливість кількісно оцінити рівень кореляції між окремими чинниками та їхню здатність спричиняти зміни один в одному. Вагові коефіцієнти варіюються у діапазоні від 0 до 1, де нижчі значення свідчать про слабкий зв'язок, тоді як вищі значення вказують на високу залежність одного параметра від іншого.

Умовно виділяють три рівні впливу між змінними:

Слабкий вплив (0.1–0.4): взаємозв'язок між параметрами існує, проте він не є визначальним для динаміки конфлікту. Наприклад, у випадку короткотривалих соціальних суперечностей структурованість конфлікту може мати незначний вплив на його розвиток.

Середній вплив (0.5–0.7): параметр має суттєвий вплив на інший чинник, але не є вирішальним у його зміні. Наприклад, взаємозв'язок між структурованістю конфлікту та його тривалістю (0.7) вказує на те, що організовані конфлікти зазвичай є більш тривалими, однак їхня тривалість також залежить від інших зовнішніх умов, зокрема політичних або економічних факторів.

Сильний вплив (0.8–1.0): один фактор відіграє ключову роль у зміні іншого параметра. Наприклад, вплив тривалості конфлікту на соціальні процеси оцінюється на рівні 0.9, що означає, що чим довше триває конфлікт, тим більш руйнівними є його наслідки для економіки, політичної стабільності та соціальної взаємодії.

Окремі взаємозв'язки демонструють специфічні закономірності конфліктної динаміки. Високий коефіцієнт (0.8) між інформаційним фактором та поляризацією сторін свідчить, що інформаційні маніпуляції та пропаганда є ключовими чинниками, що загострюють соціальний поділ, збільшуючи рівень недовіри між групами. Так само взаємозв'язок 0.7 між структурованістю конфлікту та його тривалістю відображає стійку залежність між організованістю конфліктуючих сторін і здатністю конфлікту переростати у довготривале протистояння.

Числові значення вагових коефіцієнтів можуть бути використані для створення математичних моделей прогнозування ескалації конфлікту, оцінки його наслідків та розробки стратегій врегулювання. Модель може бути деталізована відповідно до типології конфліктів (політичних, соціальних, економічних, міжгромадянських), що дозволить підвищити її прогностичну точність та адаптивність до конкретних умов соціального середовища.

Важливим аспектом оцінки глибини конфлікту є його вплив на суспільство, що визначає масштаби соціальних, економічних і політичних трансформацій, спричинених конфліктною ситуацією. Деякі конфлікти мають локальний характер і не виходять за межі окремих соціальних груп або територій, тоді як інші набувають національного чи навіть міжнародного значення, що призводить до значних суспільних зрушень. Глибокі конфлікти можуть спричиняти економічний спад, політичну нестабільність, посилення репресивних механізмів або соціальну фрагментацію, що робить їхнє врегулювання особливо складним.

Комплексний аналіз цих параметрів дозволяє не лише оцінити поточний стан конфлікту, а й визначити його потенційний розвиток, а також розробити ефективні стратегії його врегулювання. Оскільки соціальні конфлікти є динамічним процесом, їхня глибина не є сталою величиною, а змінюється залежно від внутрішніх і зовнішніх чинників, що вимагає постійного моніторингу та адаптації підходів до їхнього аналізу та розв'язання.

Таблиця 1 містить основні взаємозв'язки між ключовими параметрами соціального конфлікту, включаючи інтенсивність, тривалість, поляризацію сторін, структурованість та вплив на суспільство. У ній також враховано вплив економічних, політичних та інформаційних факторів на розвиток і ескалацію конфлікту.

Колонки таблиці відображають: Параметр 1 — фактор, що здійснює вплив. Параметр 2 — фактор, на який спрямований вплив. Вага впливу (0-1) — коефіцієнт, що показує силу взаємозв'язку між параметрами (0.1–0.4 — слабкий вплив, 0.5–0.7 — середній, 0.8–1.0 — сильний). Інтерпретація зв'язку — пояснення того, як один параметр впливає на інший.

Таблиця 1

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ПАРАМЕТРІВ СОЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ

Параметр 1	Параметр 2	Вага впливу (0-1)	Інтерпретація зв'язку
Інтенсивність конфлікту (ІК)	Тривалість конфлікту (ТК)	0.8	Чим вища інтенсивність конфлікту, тим довше він триває.
Інтенсивність конфлікту (ІК)	Поляризація сторін (ПС)	0.9	Висока інтенсивність посилює розрив між сторонами.
Поляризація сторін (ПС)	Інтенсивність конфлікту (ІК)	0.7	Поляризація підсилює рівень напруги у конфлікті.
Тривалість конфлікту (ТК)	Вплив на суспільство (ВС)	0.9	Довготривалі конфлікти мають більший вплив на суспільство.
Поляризація сторін (ПС)	Вплив на суспільство (ВС)	0.8	Глибока поляризація суспільства знижує стабільність.
Структурованість конфлікту (СК)	Тривалість конфлікту (ТК)	0.7	Організовані сторони можуть підтримувати конфлікт довше.
Структурованість конфлікту (СК)	Вплив на суспільство (ВС)	0.9	Чим більш структурований конфлікт, тим важчі його наслідки.
Вплив на суспільство (ВС)	Інтенсивність конфлікту (ІК)	0.6	Сильний вплив конфлікту на суспільство може спричинити його ескалацію.
Економічні фактори (ЕФ)	Інтенсивність конфлікту (ІК)	0.6	Економічні труднощі можуть посилити соціальну напругу.
Економічні фактори (ЕФ)	Вплив на суспільство (ВС)	0.7	Економічні кризи впливають на масштаби конфлікту.
Політичні фактори (ПФ)	Інтенсивність конфлікту (ІК)	0.7	Політичні фактори можуть загострювати конфлікт.
Політичні фактори (ПФ)	Поляризація сторін (ПС)	0.8	Політичні розбіжності можуть сприяти поляризації.
Інформаційний фактор (ІФ)	Інтенсивність конфлікту (ІК)	0.8	Пропаганда та фейкові новини підсилюють конфлікт.
Інформаційний фактор (ІФ)	Поляризація сторін (ПС)	0.9	Інформаційні маніпуляції сприяють розколу суспільства.
Інформаційний фактор (ІФ)	Вплив на суспільство (ВС)	0.7	Нестабільність в інформаційному просторі впливає на соціальні процеси.

Джерело: складено автором.

Оцінка глибини соціального конфлікту вимагає комплексного аналізу, що базується на використанні різних методологічних підходів. Для цього застосовуються соціологічні, інформаційно-аналітичні, статистичні та правозахисні методи збору даних, кожен із яких відіграє важливу роль у визначенні ключових характеристик конфлікту.

Соціологічні дослідження, зокрема опитування, експертні оцінки та фокус-групові дослідження, дозволяють отримати суб'єктивне сприйняття конфлікту його учасниками та ширшим соціальним середовищем. Вони сприяють виявленню рівня суспільної напруги, мотивації конфліктуючих сторін, готовності до компромісів чи ескалації протистояння.

Контент-аналіз засобів масової інформації та соціальних мереж дає змогу дослідити інформаційний вимір конфлікту, зокрема частоту згадувань у медіа, характер риторики та рівень інформаційної маніпуляції. Аналіз тенденцій у ЗМІ дозволяє простежити динаміку конфлікту, визначити ключових суб'єктів, виявити фактори, що сприяють поляризації сторін.

Статистичний аналіз спрямований на оцінку кількісних показників, пов'язаних із розвитком конфліктних процесів. Зокрема, аналізуються кількість та масштаби конфліктних подій, економічні втрати, рівень міграції та соціальної нестабільності. Використання статистичних методів забезпечує об'єктивність оцінки та дозволяє зіставляти різні конфліктні ситуації в динаміці.

Моніторинг правозахисних організацій слугує додатковим джерелом інформації про порушення прав людини, рівень насильства та міжнародну реакцію на конфлікт. Дані, отримані в результаті таких спостережень, дозволяють оцінити конфлікт у контексті його юридичних наслідків, визначити рівень залученості міжнародних організацій та ефективність правозахисних механізмів.

Для кількісного визначення глибини соціального конфлікту використовується інтегральний індекс глибини конфлікту (ІГК), що обчислюється за формулою:

$$\text{ІГК} = \frac{\text{ІК} + \text{ТК} + \text{ПС} + \text{СК} + \text{ВС}}{5}$$

де

ІК — інтенсивність конфлікту, що характеризує рівень напруженості у взаємодії сторін;

ТК — тривалість конфлікту, яка відображає його часовий вимір;

ПС — рівень поляризації сторін, що вказує на масштаби соціального розриву між учасниками конфлікту;

СК — структурованість конфлікту, що визначає рівень організованості та наявність ресурсної бази;

ВС — соціальний вплив конфлікту, що характеризує його наслідки для суспільства, економіки та політичної системи.

Отримані значення ІГК дозволяють здійснити класифікацію конфліктів за рівнем їхньої глибини. Якщо індекс знаходиться в межах від 0 до 2.9, конфлікт вважається незначним, що допускає його швидке вирішення без серйозного втручання. Значення в діапазоні 3–5.9 свідчать про середню глибину конфлікту, що потребує залучення посередників та розробки стратегій врегулювання. У разі, коли ІГК досягає 6–8.9, конфлікт набуває високої інтенсивності, створюючи загрозу для соціальної стабільності та вимагаючи стратегічного державного або міжнародного втручання. Критичний рівень, що перевищує 9, свідчить про системну кризу, яка може призвести до масштабних руйнівних наслідків і вимагає негайних заходів для її усунення.

Методологія оцінки глибини соціального конфлікту базується на багатовимірному аналізі його характеристик, включаючи соціальні, інформаційні, економічні

та політичні аспекти. Використання інтегрального індексу дозволяє стандартизувати оцінку конфліктів, що сприяє підвищенню ефективності управління конфліктними процесами та прогнозуванню їхнього подальшого розвитку.

Дискусія. У процесі дослідження глибини соціального конфлікту виникають низка дискусійних питань, пов'язаних із методологічними підходами, критеріями оцінки та інтерпретацією отриманих результатів. Одним із ключових дискусійних аспектів є визначення самої сутності поняття «глибина конфлікту». У науковій літературі немає єдиного визначення цього терміна: одні дослідники розглядають його як ступінь ескалації та соціальних наслідків конфлікту, інші — як складність структурних взаємозв'язків між конфліктуючими сторонами. Запропонований підхід інтегрує кількісні та якісні параметри конфлікту, проте залишається відкритим питання щодо можливої зміни вагових коефіцієнтів окремих факторів залежно від специфіки конфлікту (етнічного, політичного, економічного тощо).

Другим дискусійним положенням є питання об'єктивності оцінки конфліктної глибини. Використання інтегрального індексу дозволяє формалізувати аналіз, проте соціальні конфлікти мають значний суб'єктивний вимір, пов'язаний із сприйняттям суспільством його масштабів та наслідків. Це може зумовлювати різницю в оцінках глибини конфлікту між різними групами експертів та учасниками конфлікту, що потребує подальшого вдосконалення методики, зокрема шляхом залучення багатовимірного аналізу соціальних наративів.

Також дискусійним залишається взаємозв'язок між інформаційним фактором та глибиною конфлікту. Дослідження підтверджують, що інформаційна поляризація є важливим каталізатором ескалації, проте її роль у довготривалих соціальних конфліктах потребує глибшого аналізу. У деяких випадках інформаційні кампанії можуть не лише посилювати протистояння, а й слугувати механізмом його врегулювання, що вимагає подальших емпіричних досліджень.

Окремою проблемою є диференціація соціальних конфліктів за рівнем глибини. Запропонована модель поділу конфліктів на низькі, середні, високі та критичні ґрунтується на кількісному аналізі основних параметрів, проте не завжди відображає складні динамічні процеси всередині конфлікту. Наприклад, конфлікт може швидко переходити з однієї категорії до іншої через зовнішні чинники (політичні рішення, економічні зміни, міжнародне втручання), що ускладнює його прогнозування.

Запропонована методика є важливим кроком до формалізації аналізу соціальних конфліктів, проте потребує подальшого вдосконалення, зокрема шляхом розширення емпіричної бази, адаптації до специфіки різних видів конфліктів та використання сучасних технологій аналізу великих даних для виявлення прихованих закономірностей у розвитку соціального протистояння.

Висновки. Дослідження соціальних конфліктів є одним із ключових напрямів сучасної соціології, політології та конфліктології, оскільки вони відіграють визначальну роль у трансформації суспільних процесів. У межах проведеного аналізу було розглянуто концептуальні підходи до визначення глибини соціального конфлікту, розроблено інтегральний показник для його оцінки та запропоновано методику кількісного та якісного вимірювання.

Визначено, що глибина конфлікту є багатовимірним показником, що включає такі параметри, як інтенсивність, тривалість, поляризація сторін, структурова-

ність конфліктуючих груп та рівень соціального впливу. Для об'єктивної оцінки запропоновано використання інтегрального індексу глибини конфлікту (ІГК), який дозволяє формалізувати аналіз конфліктної ситуації та визначити її потенційну ескалацію.

Розроблена методика базується на міждисциплінарному підході, що поєднує соціологічні, статистичні та інформаційно-аналітичні методи дослідження. Соціологічні опитування, експертні оцінки та контент-аналіз медіа дозволяють отримати якісну оцінку рівня напруженості, а статистичні методи — кількісно визначити масштаб та наслідки конфліктних подій. Запропонована модель класифікації конфліктів за рівнем їхньої глибини сприяє обґрунтованому прийняттю управлінських рішень та розробці стратегій врегулювання конфліктних ситуацій.

Водночас у процесі дослідження було виявлено низку невирішених проблем. Зокрема, недостатньо розробленими залишаються методи прогнозування глибини конфлікту та оцінки його ймовірних сценаріїв розвитку, що потребує подальшого вдосконалення математичних моделей аналізу соціальних процесів. Також значний вплив на конфліктну динаміку справляє інформаційне середовище, яке потребує додаткових механізмів моніторингу та аналізу.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у можливості застосування запропонованої методики для оцінки соціальних конфліктів у різних сферах — від політичних криз до економічних та міжетнічних суперечностей. Використання інтегрального підходу дозволяє не лише ідентифікувати поточний рівень конфліктної напруженості, а й прогнозувати його розвиток, що є важливим для запобігання масштабним кризовим явищам та забезпечення стабільності суспільства.

Результати цього дослідження можуть слугувати основою для подальших наукових пошуків, спрямованих на розширення методичних підходів до аналізу конфліктних ситуацій, зокрема шляхом залучення технологій штучного інтелекту та великих даних для більш точного прогнозування соціальних процесів та їхнього впливу на суспільну стабільність.

Література

1. Achkasova, L. M., Vodolazka, T. O., & Beketov, Yu. O. (2022). Upravlinnia konfliktamy na pidpriemstvi. *Ekonomika transportnoho kompleksu*, (40), 22–31.
2. Bilovodska, O. A., & Kyrychenko, T. V. (2017). Upravlinnia konfliktamy v systemi upravlinnia liudskym potentsialom pidpriemstv. *Ekonomika i suspilstvo*, (10), 177–182.
3. Kaznacheieva, S. N., Bystrova, N. V., & Kaznacheiev, D. A. (2019). Do pytannia pro upravlinnia konfliktamy v orhanizatsii. *Innovatsiina ekonomika: perspektyvy rozvytku i vdoskonalennia*, (6), 36–42.
4. Kolesnyk, T., & Sobitniuk, T. (2023). Upravlinnia konfliktamy v kolektyvi yak element imidzhu pidpriemstva. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, 6(20), 76–84.
5. Krysa, O. Y. (n.d.). Upravlinnia konfliktamy yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv. Retrieved from http://vlp.com.ua/files/52_0.pdf
6. Mantur-Chubata, O. S., & Saiko, A. M. (2018). Osoblyvosti upravlinnia konfliktamy v trudovomu kolektyvi. *Infrastruktura rynku*, (23), 230–233.
7. Moroz, O. O. (2020). *Teoriia konfliktiv u konteksti pobudovy zahalnoi modeli efektyvnosti suchasnoho pidpriemstva: Monohrafiia*. Vinnytsia: VNTU.
8. Pozdniakova, L. O., & Hrytsenko, N. V. (2018). *Upravlinnia konfliktamy: Konspekt leksii*. Kharkiv: Ukrainnyi derzhavnyi universytet zaliznychnoho transportu.

9. Sazonova, T. O., & Mykhailova, O. V. (2017). Formuvannia stratehii upravlinnia konfliktamy orhanizatsii v umovakh suchasnoho biznes-seredovyscha. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, (20), 539–542.
10. Shulzhenko, I. V., Sarafannikov, V. V., & Sobakar, S. V. (2017). Rol kerivnyka v upravlinni konfliktamy na pidpriemstvi. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, (20), 670–673.
11. Soroka, O., & Blyzniuk, O. (2023). Upravlinnia konfliktnymy sytuatsiiamy v suchasnykh orhanizatsiiakh. *Ekonomika ta suspilstvo*, (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-139>
12. Yankovoi, R., Stadniichuk, R., Zhosan, H., Garafonova, O., & Biriukov, I. (2024). Innovative transformation of a financial institution in the context of digitalisation and its impact on social conflict management. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(55), 75–88. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4386>

References

1. Achkasova, L. M., Vodolazhska, T. O., & Beketov, Y. O. (2022). Upravlinnia konfliktamy na pidpriemstvi [Conflict management in the enterprise]. *Ekonomika transportnoho kompleksu*, (40), 22–31. [in Ukrainian]
2. Bilovodska, O. A., & Kyrychenko, T. V. (2017). Upravlinnia konfliktamy v systemi upravlinnia liudskym potentsialom pidpriemstv [Conflict management in the system of human potential management of enterprises]. *Ekonomika i suspilstvo*, (10), 177–182. [in Ukrainian]
3. Kaznacheieva, S. N., Bystrova, N. V., & Kaznacheiev, D. A. (2019). Do pytannia pro upravlinnia konfliktamy v orhanizatsii [On the issue of conflict management in an organization]. *Innovatsiina ekonomika: perspektyvy rozvytku i vdoskonalennia*, (6), 36–42. [in Ukrainian]
4. Kolesnyk, T., & Sobitniuk, T. (2023). Upravlinnia konfliktamy v kolektyvi yak element imidzhu pidpriemstva [Conflict management in a team as an element of the company's image]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, 6(20), 76–84. [in Ukrainian]
5. Krysa, O. Y. (n.d.). Upravlinnia konfliktamy yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv [Conflict management as a factor in increasing the competitiveness of enterprises]. Retrieved from http://vlp.com.ua/files/52_0.pdf [in Ukrainian]
6. Mantur-Chubata, O. S., & Saiko, A. M. (2018). Osoblyvosti upravlinnia konfliktamy v trudovomu kolektyvi [Features of conflict management in a labor collective]. *Infrastruktura rynku*, (23), 230–233. [in Ukrainian]
7. Moroz, O. O. (2020). *Teoriia konfliktiv u konteksti pobudovy zahalnoi modeli efektyvnosti suchasnoho pidpriemstva* [Conflict theory in the context of building a general model of enterprise efficiency]. Vinnytsia: VNTU. [in Ukrainian]
8. Pozdniakova, L. O., & Hrytsenko, N. V. (2018). *Upravlinnia konfliktamy: konspekt leksii* [Conflict management: Lecture notes]. Kharkiv: Ukrainskyi derzhavnyi universytet zaliznychnoho transportu. [in Ukrainian]
9. Sazonova, T. O., & Mykhailova, O. V. (2017). Formuvannia stratehii upravlinnia konfliktamy orhanizatsii v umovakh suchasnoho biznes-seredovyscha [Formation of a strategy for managing organizational conflicts in the modern business environment]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, (20), 539–542. [in Ukrainian]
10. Shulzhenko, I. V., Sarafannikov, V. V., & Sobakar, S. V. (2017). Rol kerivnyka v upravlinni konfliktamy na pidpriemstvi [The role of the manager in conflict management in an enterprise]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, (20), 670–673. [in Ukrainian]
11. Soroka, O., & Blyzniuk, O. (2023). Upravlinnia konfliktnymy sytuatsiiamy v suchasnykh orhanizatsiiakh [Managing conflict situations in modern organizations]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-139> [in Ukrainian]

11. Yankovoi, R., Stadniichuk, R., Zhosan, H., Garafonova, O., Biriukov, I. Innovative Transformation of a Financial Institution in the Context of Digitalisation and Its Impact on Social Conflict Management. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2024, 2(55), pp. 75–88 DOI: 10.55643/fcaptop.2.55.2024.4386

DOI 10.33111/vz_kneu.39.25.02.08.054.060

УДК 332

Воротнікова Марина С.,
аспірантка кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна; E-mail: vorotnikova_maryna@kneu.edu.ua;
ORCID: 0000-0002-7932-087X

ЗМІСТ ТА ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ФІНАНСОВОЇ ЕКОСИСТЕМИ РЕЛОКАЦІЇ БІЗНЕСУ

Vorotnikova Maryna S.,
PhD student at the Department of Corporate Finance and Controlling,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
Kyiv, Ukraine;
E-mail: vorotnikova_maryna@kneu.edu.ua;
ORCID: 0000-0002-7932-087X

THE CONTENT AND ECONOMIC NATURE OF THE FINANCIAL ECOSYSTEM OF BUSINESS RELOCATION

Анотація: У статті досліджено зміст та економічну природу фінансової екосистеми у контексті релокації бізнесу, яка стає невід'ємною частиною сучасних економічних процесів під впливом глобальних викликів, таких як війни, економічна нестабільність, природні катастрофи та пандемії. Особлива увага приділяється взаємозв'язку між фінансовою екосистемою, що включає банки, небанківські фінансові установи, інвестиційні фонди, державні регулятори та інфраструктурні рішення, і процесом переміщення бізнесу до нових локацій.

Аналіз літератури включає визначення терміну «фінансова екосистема», надані провідними науковцями, такими як Річард Демігг-Кунт, Чарльз Гудхарт, Елене Карлсон, Джозеф Стігліц, а також українськими дослідниками Оленою Суслівською та Андрієм Гриценком. Автори відзначають, що гармонійна взаємодія елементів фінансової екосистеми є необхідною для ефективного розподілу ресурсів, підтримки економічної стабільності та адаптації до зовнішніх викликів.

У статті представлено статистичні дані щодо релокації бізнесу в Україні з початку повномасштабних воєнних дій до 2024 року, коли зафіксовано 18 944 переміщення підприємств між регіонами. Проаналізовано основні напрямки релокації з регіонів із високою загрозою безпеці (Київ, Дніпропетровська, Харківська області) до безпечніших областей, таких як Львівська. При цьому зазначено, що регіони з високою бізнес-активністю є як джерелами релокації, так і місцями повернення бізнесу після стабілізації.

Особливу увагу приділено державним та міжнародним програмам підтримки релокованого бізнесу, зокрема програмі «Доступні кредити 5-7-9 %», яка надає пільгове фінансування, та грантовим ініціативам Європейського банку реконструкції та розвитку. Також розглянуто роль цифрових платформ, таких як «MAKE IN UA: Relocation», у спрощенні процесу релокації.

Автори дійшли висновку, що адаптація фінансової екосистеми до викликів війни є ключовою для забезпечення економічної стабільності та підтримки бізнесу.